Welke observatievaardigheden heeft een kleuterleerkracht nodig om de ontwikkeling van kleuters te volgen?

Beantwoord door Suzanne Gerritsen, Hilde Bekkers (antwoordspecialisten) en Angela de Jong (Kennismakelaar Kennisrotonde).

3 mei 2022

KR. 1400

Kort antwoord

Observeren is een manier waarop leerkrachten de ontwikkeling van kleuters kunnen volgen. Er is echter (nog) geen empirisch onderzoek gedaan naar benodigde leerkrachtvaardigheden voor het observeren.

Antwoord

Kleuters observeren in plaats van schools toetsen

Sinds 2013 is het toetsen van kleuters met schoolse toetsen (d.w.z. opgaven uit toetsboekjes) niet meer verplicht (Ministerie van OCW, 2018; Van den Burg-Poortvliet, 2021). Vanaf augustus 2022 mogen kleuters zelfs niet meer schools getoetst worden. Bij schoolse toetsen worden leerlingen met een norm vergeleken en op een niveau ingedeeld (Ministerie van OCW, 2018). Kleuters ontwikkelen zich echter sprongsgewijs, waardoor het niveau van kleuters met schoolse toetsen niet op een betrouwbare manier vastgesteld kan worden. Vanuit de Wet op het primair onderwijs zijn scholen en dus ook leerkrachten echter wel verplicht om de ontwikkeling van alle leerlingen te volgen, te toetsen en te analyseren en het onderwijs didactisch bij te stellen op basis hiervan (Ministerie van OCW, 2017). Veel leerkrachten in kleuterklassen maken daarvoor gebruik van observaties (Birkeland e.a., 2020). Ze kunnen aan de hand van de observaties hun onderwijsaanbod en begeleidingsplannen op- en bijstellen.

In onderwijskundige vakliteratuur wordt het belang van observeren bij kleuters veelvuldig benadrukt (o.a. Birkeland e.a., 2020; Brouwers, 2010). Kleuters bereiken leerdoelen in kleine tussenstappen en tonen hun vaardigheden tijdens het werken en spelen, waardoor het belangrijk is dat leerkrachten hen observeren tijdens de dagelijkse activiteiten op school (Brouwers, 2010).

Geen empirisch onderzoek naar leerkrachtvaardigheden voor het uitvoeren van observaties

Observeren wordt gezien als een belangrijke basisvaardigheid van leerkrachten (De Bil, 2014). Er is echter (nog) geen wetenschappelijk empirisch onderzoek uitgevoerd naar de vaardigheden die leerkrachten nodig hebben bij het observeren van kleuters, en ook niet bij leerlingen van andere leeftijden in het primair onderwijs.

Geraadpleegde bronnen

Birkeland, J., Baste, V., & Eriksen Ødegaard, E. (2020). Observation as a professional tool in Norwegian kindergartens and kindergarten teacher education. *Cogent Education*, *7*(1), 1-22.

Brouwers, H. (2010). *Kiezen voor het jonge kind* (1ste editie). Coutinho.

Bruce, T., Louis, S., & McCall, G. (2014). *Observing young children*. SAGE Publications.

Celestin-Westreich, S. (2016). *Observeren en Rapporteren* (2de editie). Pearson.

Chen, S., & Peng, Y. (2019). Analysis and reflection on kindergarten teachers'

observation and recording in free play. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, *310*, 1407-1412.

De Bil, P. (2014). *Observeren, registreren, rapporteren en interpreteren* (5de editie).

Boom Lemma.

Ministerie van OCW (2017). Besluit van 16 maart 2017 tot wijziging van het Besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel en het Besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel BES in verband met de herijking van de bekwaamheidseisen voor leraren en docenten. Opgehaald via: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-148.html

Ministerie van OCW (2018). Uitvoering regeerakkoord t.a.v. kleutertoetsen. Opgehaald via https://www.onderwijsconsument.nl/wp-content/uploads/kamerbrief-over-kleutertoetsen.pdf

Rubie-Davies, C. (2014). *Becoming a high expectation teacher: Raising the bar*.

Routledge.

Van den Burg-Poortvliet, E. (2021, maart). *Kleuters toetsen mag straks niet meer: Wat*

dan wel? LBBO Beter Begeleiden.

Van der Steen, J., & Peters, M. (2014). Onderzoekend handelen in de dagelijkse praktijk

van leraren en docenten. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, *35*(1), 71-84.

Meer weten?

Welke ondersteuning hebben kleuters nodig wanneer hun spel stagneert door andere oorzaken dan verminderde capaciteiten of een stoornis als ASS of TOS?

Over deze vraag

Opgesteld door:	Suzanne Gerritsen, Hilde Bekkers (antwoordspecialisten) en Angela de Jong (Kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	leerkracht basisschool
Onderwijssector:	Primair onderwijs
Trefwoorden:	Observeren, leerkrachtvaardigheden, kleuters
Referentie:	Kennisrotonde. (2022). *Welke observatievaardigheden heeft een kleuterleerkracht nodig om de ontwikkeling van kleuters te volgen?* (KR. 1400)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.